

Türkiye’de Girişimcilik ile Bireysel Farklılıklar Arasındaki İlişkileri Konu Alan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Examining of Graduate Theses on The Relationship between Entrepreneurship and Individual Differences in Türkiye

Hande Özgen¹, Başak Beydoğın Tangör²

Öz

Bu çalışmada 2011-2021 yılları arasında Türkiye’de girişimcilik konusunda bireysel farklılıkları ele alan lisansüstü tezlerdeki eğilimleri saptamak amaçlanmıştır. Ayrıca tezlerin aldıkları atıflara göre, ilgili literatürdeki etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinin dijital arşivi taranarak girişimcilik konusunda bireysel farklılıkları ele alan 85 teze (72 yüksek lisans ve 13 doktora tezi) ulaşılmıştır. Çalışmada betimsel doküman (içerik) analizi yöntemi kullanılmıştır. Tezler, basım yılları, yazıldıkları üniversite, enstitü ve anabilim dalı çerçevesinde genel özellikleri açısından incelenmiştir. Ayrıca tezlerde yararlanılan kaynak sayısı, araştırma yöntemi, örnekleme yöntemi, örneklem grubu, incelenen girişimcilik ve bireysel farklılık değişkenleri, sık kullanılan ölçekler, tezlerin temel bulguları olmak üzere tezlerin içeriklerine ilişkin veriler elde edilmiştir. Tezlerin etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla Google Scholar arama motoru kullanılarak tezlerin aldıkları toplam ve yıllık ortalama atıf sayıları ile atıfın kaynağına ilişkin verilere ulaşılmıştır. Kodlanan veriler Microsoft Excel programına aktarılmış, frekans ve yüzde dağılımları ile grafikler kullanılarak elde edilen veriler yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Bireysel Farklılıklar, Türkiye, Yüksek Lisans Tezleri, Doktora Tezleri.

Abstract

In this study, it was aimed to determine the trends in graduate theses in Türkiye between the years 2011-2021, which deal with individual differences in entrepreneurship. In addition, impacts of the theses in the relevant literature were tried to be determined according to number of citations they received. By scanning the digital archive of the National Thesis Center of the Council of Higher Education, 85 theses (72 master’s and 13 doctoral theses) dealing with individual differences in entrepreneurship were reached. In this study, descriptive content analysis was used. Theses were examined in terms of their general characteristics namely; year of publication, the university, institute and department in which thesis is written. In addition, data on the content of the theses namely; the number of references used in the theses, research method, sampling method, sample group, entrepreneurship and individual differences variables examined in the theses, frequently used scales, and basic findings of the theses were examined. In order to evaluate the impact of the theses, data on the total and annual average number of citations received by the theses, and the source of the citation were obtained by using the Google Scholar search engine. The coded data were transferred to the Microsoft Excel program, and the data obtained using frequency and percentage distributions as well as graphics were interpreted.

Keywords: Entrepreneurship, Individual Differences, Türkiye, Master’s Theses, Doctoral Dissertations.

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Submitted: 12 / 03 / 2022

Accepted: 26 / 04 / 2023

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Ankara, Türkiye, hozgen@aybu.edu.tr, Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-6939-6723>

² Dr. Öğr. Üyesi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara, Türkiye, basakbeydogan@gazi.edu.tr, Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-9442-583X>

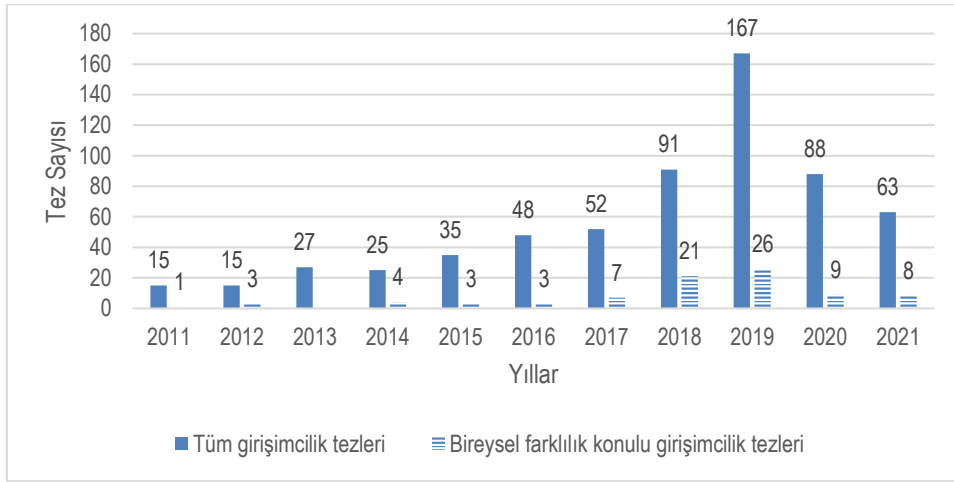
Giriş

Girişimcilik, yeni iş fırsatlarının yaratılması ve böylelikle istihdamın artırılarak ekonomik gelişmelere katkı sağlaması (Baron, 2006; Cho ve Lee, 2018; Gupta ve Fernandez, 2009) açısından önemli görülmesi nedeniyle farklı disiplinlerde sıklıkla araştırma konusu olmaktadır. Bu çalışmaların bir kısmı girişimcilik kavramını örgütsel düzeyde ele alırken, bir kısmı da girişimciliği etkileyen bireysel farklılıklara odaklanmaktadır. Özellikle girişimcilik konusunu örgütsel düzeyde ele alan çalışmalarda sıklıkla girişimciliğin iş performansı ile ilişkilendirildiği görülmektedir (Rauch vd., 2009; Wiklund, 1999). Girişimciliği bireysel farklılıklar çerçevesinde ele alan çalışmalarda ise hangi özelliklerin kişileri girişimci olmaya ittiği sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, literatürde kişiliğin girişimcilik açısından önemli bir değişken olarak ele alınması gerektiği belirtilmiştir (örn. Frank vd., 2007; Lumpkin ve Erdoğan, 2004). Bu doğrultuda, beş faktör kişilik özellikleri (Ettis ve Kefi, 2016; Zhao ve Seibert, 2006) ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin (Do ve Dadvari, 2017) girişimcilik ile ilişkileri incelenmiştir. Literatürde kişilik özelliklerinin yanı sıra başarı odaklı motivasyon (Stewart ve Roth, 2007), öz-yeterlilik (Chen vd., 1998; Fuller vd., 2018; Shakir, 2019), pozitif ve negatif duygulanım (Baron, 2008), yaratıcılık (Laguarda vd., 2019), yenilikçilik, risk alma eğilimi, rekabetçilik, optimizm (Ozaralli ve Rivenburgh, 2016) gibi birçok bireysel farklılığın da girişimciliğe etkisinin test edildiği görülmektedir. Literatürde girişimciliğin daha ziyade doğuştan getirilen bir özellik olduğunu öne süren çalışmalar (örn. Looi ve Khoo-Lattimore, 2015) da vardır. Bu nedenle girişimcilik çalışmalarında kişilik özellikleri veya genel anlamda bireysel farklılıklar önem kazanmaktadır. Sackett vd. (2017: 254), “örgütsel alanda bireysel farklılıkların bireylerin işe getirdiği özellikler olarak ele alınması gerektiğini” belirtmektedirler. Belirtilen bireysel farklılıklar değişmez nitelik göstermemekle birlikte daha çok kalıcı özellikler olarak değerlendirilmelidir (Sackett vd., 2017). Bu bağlamda Sackett vd. (2017), bireysel farklılıkları üç temel alanda ele almışlardır. Temel alanlardan ilki “bilişsel ve psikomotor/ fiziksel alandaki bilgi, beceri ve yetenekler” olarak tanımlanmıştır (Sackett vd., 2017: 254-255). İkinci temel alan ise kişilik özellikleri olarak tanımlanmıştır. Kişilik özellikleri bağlamında beş faktör kişilik özellikleri, duygusal zekâ, karanlık üçlü kişilik özelliği, başarı motivasyonu, proaktif kişilik, öz-yeterlilik gibi özellikler bulunmaktadır (Sackett vd., 2017). Üçüncü temel alan ise Sackett vd. (2017) tarafından mesleki ilgiler olarak belirtilmiştir. Sackett vd. (2017) tarafından oluşturulan temel alanlar dikkate alındığında bu çalışmada bireysel farklılıklar kapsamındaki değişkenlerin girişimcilik üzerindeki etkilerini ele alan tezlere yer verilmiştir.

Yukarıda aktarılan literatürden hareketle, Türkiye’de girişimcilik konulu çalışmalarda girişimciliğin hangi bireysel farklılık değişkenleriyle ilişkilendirildiğinin belirlenmesi bu çalışmanın odağını oluşturmaktadır. Çalışmada, Türkiye’de girişimciliği bireysel farklılıklar açısından ele alan tezlerin betimsel doküman (içerik) analizi ile incelenerek ilgili alandaki eğilimlerin saptanması amaçlanmıştır. Ayrıca tezlerin aldıkları atıfların incelenmesi ve böylelikle tezlerin ilgili yazına etkilerinin saptanması da çalışmanın diğer bir amacıdır. İnceleme konusu olarak tezlerin seçilme nedeni, tezlerin o alandaki çalışmalara yön verme misyonu taşıyan akademik çalışmalar olmasıdır. Çalışma amacı doğrultusunda 85 tez genel özellikleri, içeriklerine ilişkin özellikler ve ilgili yazına etkileri olmak üzere üç ana başlıkta ve ilgili alt araştırma sorularına göre incelenmiştir.

1. Literatür Taraması

Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinin dijital arşivi taranarak Türkiye’de “girişimcilik” konusunda yazılan yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. İnceleme sonucunda girişimcilik konusunda ilk çalışmanın Göl (1988) tarafından yazılan “Türkiye’de girişimcilik ve girişimciliğin turizm sektöründe değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezi olduğu görülmektedir. İlk çalışmaların girişimcilik konusuna örgütsel düzeyde yaklaşmış olmalarına karşın “girişimcilik” konusunda bireysel farklılığı ele alan ilk çalışma ise Demircan (2000) tarafından yazılan “Girişimcilik ve girişimcilerin kişilik özellikleri konusunda bir uygulama” başlıklı yüksek lisans tezidir. Demircan (2000), girişimci kişilik özelliklerinin başarıya ihtiyacı ve güç ihtiyacı ile ilişkili olduğunu saptamıştır. Türkiye’de 2000 yılından itibaren “girişimcilik” konusunda yapılan çalışmaların hem örgütsel düzeyde hem de bireysel farklılıklar açısından artış gösterdiği görülmektedir. Bu çalışma son yıllardaki eğilimi görmek açısından 2011-2021 yılları arasında yazılan tezlerle sınırlandırılmıştır. Grafik 1’de son 10 yılda girişimcilik alanında yazılan toplam tez sayıları ve bireysel farklılıklar konulu girişimcilik tez sayıları verilmiştir. Buna göre son 10 yılda girişimcilik konusunda 711 tez yazıldığı ve bu tezlerin 85’inin girişimciliği açıklamaya çalışan bireysel farklılık değişkenlerine odaklandığı görülmektedir.

Grafik 1. Son 10 Yılda Yazılan Girişimcilik ve Bireysel Farklılık Konulu Girişimcilik Tez Sayıları

Literatürde “girişimcilik” alanında betimsel içerik analizi yöntemiyle eğilimleri saptamaya yönelik çalışmalar mevcuttur. Eser ve Yıldız (2015), Ulusal Tez Merkezi, yönetim organizasyon kongreleri bildiri kitapları ve ULAKBİM’de “girişimcilik” alanında yayınlanan toplam 79 çalışmayı incelemişlerdir. Buna göre; girişimcilik çalışmaları sayısında 2009 yılından sonra artış olduğu, çalışmaların %63,3’ünde nicel araştırma yönteminin tercih edildiği, çalışmaların çoğunlukla gerçek girişimciler üzerinde yürütüldüğü, %17,7’sinin ise öğrenciler üzerinde yapıldığı, en çok incelenen üç “girişimcilik” değişkeninin ise sırasıyla, girişimci bireyin özellikleri, girişimcilik eğilimi ve girişimci olma nedenleri olduğu tespit edilmiştir.

Karadal vd. (2017), Ulusal Tez Merkezi veri tabanını kullanarak, 1988-2015 yılları arasında girişimcilik alanında yazılan 199 yüksek lisans ve doktora tezini incelemişlerdir. Çalışma bulgularına göre; 115 tezde nicel yöntem kullanıldığı, girişimcilik çalışmalarının 2011 yılından sonra hız kazandığı, en çok tezin 2015 yılında yazıldığı, Marmara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Gazi Üniversitesinin girişimcilik konusunda en çok tez yazılan ilk üç üniversite olduğu, tezlerde ağırlıklı olarak 100-400 aralığında örnekleme çalışıldığı, tezlerin çoğunun işletme ve ekonomi alanlarında yazıldığı tespit edilmiştir.

Erdem (2017), “kurumsal girişimcilik” alanında yazılan 2 yüksek lisans ve 9 doktora tezini incelemiştir. Buna göre; kurumsal girişimcilik konulu tezlerin en çok yazıldığı üniversiteler Çukurova Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi’dir. İşletme anabilim dalı bünyesinde yazılan tezlerin sayfa sayıları 115-320 aralığında ve örneklem büyüklükleri 83-500 aralığında değişmektedir.

Tepe Küçüköğlü ve Berber (2018), Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan “girişimcilik ve yenilik” konulu 29 lisansüstü tezini incelemişlerdir. Buna göre; 21’i yüksek lisans 8’i doktora düzeyinde olan girişimcilik ve yenilik konulu tez sayısında 2010 yılından itibaren artış olduğu, tezlerin %72’sinin yazım dilinin Türkçe olduğu, Yeditepe Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi ve Ankara Üniversitesinde girişimcilik ve yenilik konusunun daha sık çalışıldığı, tezlerde ağırlıklı olarak nicel yöntemlerin tercih edildiği ve tez başlıklarında en çok kullanılan kelimelerin girişimcilik, yenilik, firma ve performans olduğu saptanmıştır.

Işık vd. (2019), 1988-2019 yılları arasında yazılan “girişimcilik ve turizm” konulu makale ve tezleri incelemişlerdir. Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik ve ULAKBİM veri tabanlarında tespit ettikleri 96 çalışmaya ilişkin analiz sonuçlarına göre; girişimcilik eğiliminin, turizm ve girişimcilik ilişkisini ele alan çalışmalarda sıklıkla kullanılan bir değişken olduğunu, örneklem grubunun ağırlıklı olarak üniversite öğrencilerinden oluştuğunu ve çalışmaların yaklaşık yarısının nicel yöntem tercih ettiğini saptamışlardır.

Gözüm (2019), 2002-2018 yılları arasında ULAKBİM veri tabanında yer alan “girişimcilik” konulu 106 makaleyi incelemiştir. Buna göre; Türkçe makalelerin çoğunlukta olduğu, en çok makalenin 2017 yılında yazıldığı, en çok çalışmanın Atatürk Üniversitesinde ve İstanbul Üniversitesinde görev yapan Dr. Öğr. Üyesi unvanlı öğretim üyeleri tarafından yapıldığı ve işletme alanının “girişimcilik” konusuna öncülük ettiği tespit edilmiştir. Makalelerin %15,09’unun girişimcilik eğilimini ve %9,43’ünün girişimcilik özelliklerini konu aldığı, %56,6’sının nicel yöntem tercih ettiği, makalelerin %44,64’ünde basit rastgele örnekleme yönteminin kullanıldığı ve örneklem büyüklüğünün 200-400 aralığında yoğunlaştığı görülmüştür.

Akyar ve Sarıkaya (2020), Ulusal Tez Merkezi veri tabanını kullanarak 2013-2019 yılları arasında eğitim alanında girişimcilik üzerine yazılan 118 lisansüstü tezini (96 yüksek lisans, 22 doktora tezi) incelemişlerdir. Buna göre; eğitim alanında girişimcilik konulu tez sayısının 2019 yılı ve sonrasında arttığı, tezlerde ağırlıklı olarak nitel yöntemlerin ve veri

toplama aracı olarak görüşme ve mülakatın tercih edildiği, örneklemin çoğunlukla öğretmenlerden oluştuğu ve örneklem büyüklüğünün 301-1000 arasında yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde, girişimcilik konusunda yazılan makale ve tezlerin içerik açısından incelendiği çalışmalarda, konu ayrımına gitmeden tüm girişimcilik çalışmalarının genel özelliklerine göre incelendiği ya da yenilik, turizm, eğitim alanları ile girişimcilik ilişkisinin ele alındığı görülmüştür. Girişimcilik literatüründe bireysel farklılık değişkenleri önemli görülmekle birlikte (örn. Frank vd., 2007; Lumpkin ve Erdoğan, 2004), eğilimleri saptamaya yönelik yapılmış olan doküman (içerik) analizlerinde bireysel farklılık değişkenlerinin daha önce ele alınmadığı görülmüştür. Bu çalışma ile bireysel farklılık değişkenlerinin girişimcilik ile olan ilişkilerini inceleyen tezler ilk kez betimsel doküman (içerik) analizi ile incelenmiştir. Çalışmada, bireysel farklılık değişkenleri ve girişimcilik konusunda yazılan tezlerin genel özellikleri, içerikleri detaylı olarak incelenmiş, ayrıca tezlerin aldıkları atflara göre literatürdeki etkileri araştırılmıştır. Bu bağlamda, yapılan çalışmanın girişimcilik alanında bireysel farklılıklar üzerinde yürütülecek çalışmalara yol gösterebileceği düşünülmektedir. Bu amaçla, çalışmada aşağıdaki alt araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- 1) Tezlerin yıllara göre dağılımları nedir?
- 2) Tezlerin üniversitelere göre dağılımları nedir?
- 3) Tezlerin enstitülere göre dağılımları nedir?
- 4) Tezlerin anabilim dallarına göre dağılımları nedir?
- 5) Tezlerin yararlanılan kaynak sayısına göre dağılımları nedir?
- 6) Tezlerin kullanılan yöntemlere göre dağılımları nedir?
- 7) Tezlerin kullanılan örnekleme yöntemine göre dağılımları nedir?
- 8) Tezlerde kullanılan örneklem gruplarının yıllara göre dağılımları nedir?
- 9) Tezlerin kullanılan örneklem büyüklüğüne göre dağılımları nedir?
- 10) Tezlerde incelenen girişimcilik değişkenlerinin dağılımları nedir?
- 11) Tezlerde incelenen bireysel farklılık değişkenlerinin dağılımları nedir?
- 12) Tezlerde sıklıkla kullanılan ölçeklerin dağılımları nedir?
- 13) Tezlerde girişimcilik ile bireysel farklılık ilişkilerine yönelik temel bulgular nelerdir?
- 14) Tezlerin aldıkları atıf sayılarına göre dağılımları nedir?
- 15) Tezlere yapılan atıfların kaynağına göre dağılımları nedir?
- 16) Tezlerin yıllık atıf sayıları nedir?
- 17) Tezlerden yapılan yayınların sayısı ve kaynağına göre dağılımları nedir?
- 18) Tezlerden yapılan yayınlara ilişkin atıfların kaynağına göre dağılımları nedir?

2. Yöntem

Bu çalışmada veriler, araştırma amacı doğrultusunda betimsel doküman analizi (içerik analizi) kullanılarak değerlendirilmiştir (Çalık ve Sözbilir, 2014).

2.1. Evren ve Örneklem

Son 10 yıldaki eğilimleri ortaya koymak açısından çalışma 2011-2021 yılları ile sınırlandırılmıştır. Ekim-Aralık 2021 ayları arasında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinin dijital arşivi kullanılarak, "girişimcilik" anahtar kelimesi ile tarama yapılmıştır. Tarama sonucuna göre, araştırma evrenini 2011-2021 yılları arasında "girişimcilik" konusunda yazılan 711 tez oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini, ölçütler kullanılarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme "belli ölçütleri sağlayan durumları belirlemek" olarak tanımlanmıştır [Miles ve Huberman (1994) ile Patton'dan (2005) Akt. Baltacı, 2018: 246]. Bu bağlamda, tez başlığında ve özetinde "girişimcilik" ve "bireysel farklılık" değişkenlerinin incelenmiş olması araştırma örnekleminin seçiminde temel ölçüttür. Örneklem seçiminde diğer ölçüt ise, tezlerin Ulusal Tez Merkezi dijital arşivinde kullanıcıların erişimine açık olmasıdır. Örneklem girecek tezlerin tespiti için ilk aşamada 711 tez araştırmacılar tarafından başlıklarına bakılarak incelenmiştir. İnceleme sonucunda girişimcilik konusunu örgütsel düzeyde (örn. örgüt içi girişimcilik, başarılı girişimcilik uygulamaları, girişimcilik kültürü, girişimcilik iklimi vb.) ele aldığı saptanan 599 tez, çalışmanın yalnızca bireysel düzeyde girişimcilik ile ilgili olması nedeniyle, araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Geriye kalan ve girişimciliği bireysel

farklılıklar açısından ele aldığı düşünülen 112 tez, araştırmacılar tarafından daha detaylı olarak, tezlerin özet kısımları incelenerek değerlendirilmiştir. Tezlerdeki değişkenin/değişkenlerin bireysel farklılık değişkeni olarak nitelendirilmesinde Sackett vd.'nin (2017) belirttikleri bireysel farklılığı oluşturan temel alanlar dikkate alınmıştır. Bu temel alanlar Sackett vd.'ne (2017) göre; "bilişsel ve psikomotor/ fiziksel alandaki bilgi, beceri ve yetenekler", "kişilik özellikleri" ve "mesleki ilgiler" olarak belirtilmektedir. Tezlerde ele alınan değişkenler, belirtilen bireysel farklılık temel alanları çerçevesinde incelendiğinde örneğin; yansıtıcı, eleştirel, kritik düşünme değişkenleri "bilişsel alandaki beceriler" kapsamında (örn. Clifford vd., 2004; Kızılkaya ve Aşkar, 2009) değerlendirilmiştir. Beş faktör kişilik özellikleri, proaktiflik, kültürel zekâ, sosyal zekâ, duygusal zekâ, başarıma ihtiyacı gibi değişkenleri ele alan tezler "kişilik özellikleri" kapsamında (örn. Bateman ve Crant, 1999; Birknerová vd., 2013; Finogenow, 2017; Palmer vd., 2007; Poort vd., 2021; Sümer vd., 2005) değerlendirilmiş ve bireysel değerleri ele alan tezler ise "mesleki ilgi" kapsamında (örn. Köybaşı, 2016) değerlendirilerek, bireysel farklılığı konu alan tezler olarak örnekleme alınmıştır. Değerlendirmeler sonucunda, girişimciliği demografik özellikler (örn. cinsiyet, yaş, eğitim durumu vb.) bağlamında incelemiş olduğu tespit edilen 27 tez de araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak, araştırma örnekleminin oluşturulan bu ölçütler çerçevesinde 85 teze sınırlı tutulmasına karar verilmiştir.

2.2. Verilerin Kodlanması

Tezlerin incelenmesinde öncelikle, tezlerin genel özelliklerine ve içeriklerine ilişkin incelemeler yapılmıştır. Tezlerin genel özellikleri olarak tezlerin düzeyi (yüksek lisans, doktora), tezlerin yazıldıkları üniversite, enstitü, bölüm, basım yılı kodlanarak veri seti oluşturulmuştur. İçeriğe ilişkin olarak ise, tezlerde yararlanılan ulusal ve uluslararası kaynak sayısı, araştırma yöntemi, örnekleme yöntemi, örneklem grubu, örneklem sayısı, tezde ele alınan "girişimcilik" ve "bireysel farklılık" değişkenleri, bu değişkenlere ilişkin tezlerde en çok tercih edilen ölçeklere ilişkin veri seti elde edilmiştir. Tezlerde ele alınan "girişimcilik" değişkeni ve "bireysel farklılık" değişkeni kodlanırken hem tezin başlığına hem de değişkeni ölçmede kullanılan ölçeğe bakılarak kodlama yapılmıştır. Elde edilen tüm veriler kodlanarak Microsoft Excel programına aktarılmıştır. Ayrıca incelenen tezlerde "girişimcilik" ve "bireysel farklılık" değişkenlerine ilişkin ortaya konan temel bulgular özetlenmiştir.

Tezlerin etkilerinin değerlendirilmesi için Google Scholar arama motoru kullanılarak tezlerin aldıkları atıflara ulaşılmıştır. Tezlerin aldıkları atıf sayısı, atıfın kaynağı (tezden alınan atıf, ULAKBİM'e giren dergi makalelerinden atıf, ulusal hakemli dergilerden atıf, ulusal kitaptan atıf, Scopus veri tabanında yer alan dergilerden atıf, uluslararası hakemli dergilerden atıf ve uluslararası bildirilerden atıf), yıllık ortalama atıf sayıları kodlanarak veri setine eklenmiştir. Son olarak tezlerden yapılan yayınların sayısı ve kaynağı ile bu yayınlara yapılan atıfların kaynağına ilişkin veriler kodlanmıştır.

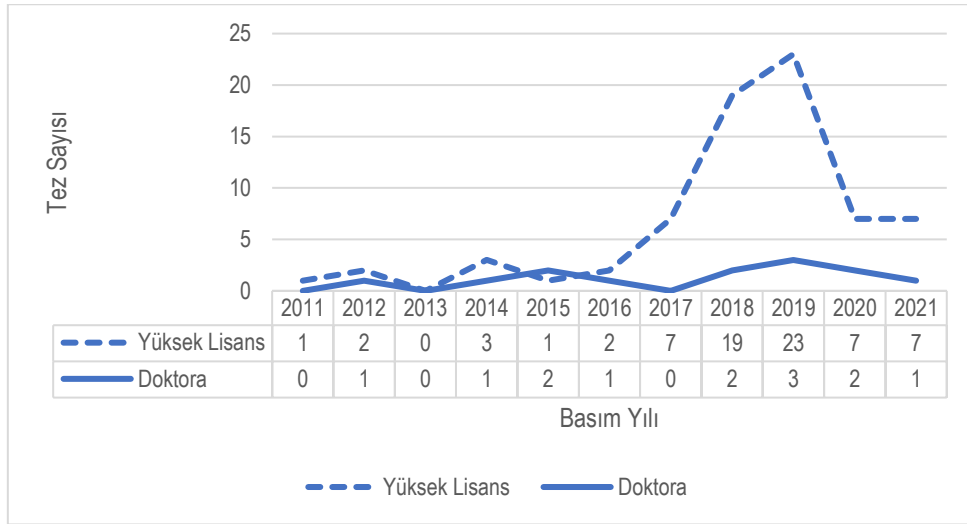
Kodlanan tüm veriler Microsoft Excel programına aktarılmış, frekans ve yüzde dağılımları ile grafikler kullanılarak elde edilen veriler yorumlanmıştır.

3. Bulgular

2011-2021 yılları arasında "girişimcilik" alanında yazılan ve bireysel farklılıkları konu alan 85 tez genel özelliklerine, içeriklerine ve etkilerine ilişkin bulgular olmak üzere üç ana başlık ve alt araştırma soruları çerçevesinde incelenmiştir.

3.1. Tezlerin Genel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Birinci alt araştırma sorusu bağlamında, örnekleme oluşturan tezlerin yıllara göre dağılımı Grafik 2'de verilmiştir. Buna göre; Türkiye'de son 10 yılda bireysel farklılık değişkenleriyle girişimcilik ilişkisini konu alan toplam 85 tez yazıldığı görülmektedir. Tezlerin %84,7'si (72 tez) yüksek lisans ve %15,3'ü (13 tez) doktora tezidir. Girişimcilik alanında bireysel farklılık çalışmalarına olan ilginin 2017 yılı ve sonrasında arttığı, ilgili konuda en çok tezin 2019 yılında yazıldığı görülmektedir. 2019'da 23'ü yüksek lisans ve 3'ü doktora olmak üzere toplam 26 tez yazılmıştır. En çok tezin yazıldığı diğer bir yıl ise toplam 21 tez ile 2018 yılıdır. 2020 yılında ise ilgili konuda yazılan tez sayısının azalma eğilimine girdiği görülmektedir. Azalma eğilimi 2021 yılında da devam etmiştir. 2013 yılı ise konuya ilişkin tez yazılmayan tek yıl olarak dikkat çekmektedir. Türkiye'de girişimcilik alanında bireysel farklılıkları konu alan tezlerin %83,5'inin 2017 yılı ve sonrasında yazıldığı görülmektedir. Bu nedenle Türkiye'de son beş senede girişimcilik konusunda bireysel farklılıkların incelenmesine yönelik ilginin arttığı söylenebilir.

Grafik 2. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

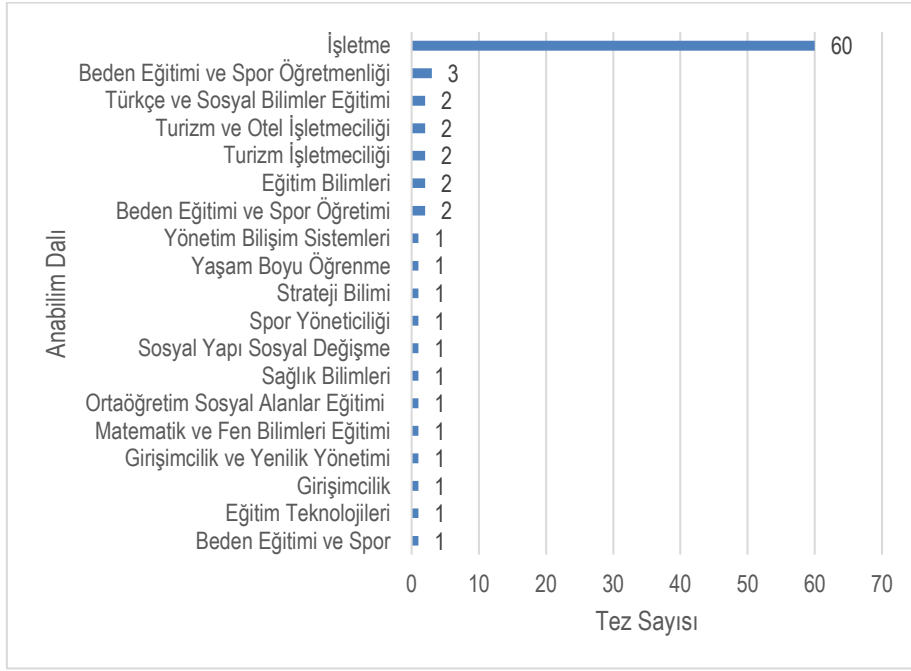
İkinci alt araştırma sorusu kapsamında, söz konusu tezlerin üniversitelere göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir. Türkiye’de Yükseköğretim Kuruluna bağlı özel ve devlet statüsünde faaliyet gösteren toplam 207 üniversite bulunmaktadır (www.yok.gov.tr). Bu üniversitelerin sadece 49’unda (%23,7) ilgili konuda tez yazıldığı görülmektedir. Buna göre; bireysel farklılığa ilişkin en çok girişimcilik tezi (8 tez) Bartın Üniversitesinde yazılmıştır. Bartın Üniversitesini %5,9 ile Marmara Üniversitesi ve %4,7’lik oran ile İstanbul Üniversitesinin ve Süleyman Demirel Üniversitesinin izlediği görülmektedir. 30 üniversite ise ilgili konuda yazılan sadece birer tez ile listeye girmiştir.

Tablo 1. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversiteler	Y. Lisans	Doktora	f (%)	Üniversiteler	Y. Lisans	Doktora	f (%)
Bartın	8	-	8 (9,4)	Bahçeşehir	1	-	1 (1,2)
Marmara	3	2	5 (5,9)	Balıkesir	1	-	1 (1,2)
İstanbul	3	1	4 (4,7)	Batman	1	-	1 (1,2)
Süleyman Demirel	4	-	4 (4,7)	Bülent Ecevit	-	1	1 (1,2)
Düzce	3	-	3 (3,5)	Çanakkale Onsekiz Mart	1	-	1 (1,2)
Pamukkale	3	-	3 (3,5)	Çankırı Karatekin	1	-	1 (1,2)
Selçuk	2	1	3 (3,5)	Dokuz Eylül	1	-	1 (1,2)
Yıldız Teknik	3	-	3 (3,5)	Erciyes	1	-	1 (1,2)
Fırat	2	-	2 (2,4)	Erzincan	1	-	1 (1,2)
Gazi	1	1	2 (2,4)	Gebze Teknik	1	-	1 (1,2)
Gaziantep	1	1	2 (2,4)	Haliç	-	1	1 (1,2)
Gaziosmanpaşa	1	1	2 (2,4)	İnönü	-	1	1 (1,2)
Hacettepe	2	-	2 (2,4)	İstanbul Aydın	1	-	1 (1,2)
Hasan Kalyoncu	2	-	2 (2,4)	İstanbul Gelişim	1	-	1 (1,2)
İstanbul Ticaret	1	1	2 (2,4)	İstanbul Medipol	1	-	1 (1,2)
Kahramanmaraş Sütçü İmam	2	-	2 (2,4)	İstanbul Okan	-	1	1 (1,2)
Karabük	1	1	2 (2,4)	İstanbul Teknik	1	-	1 (1,2)
Kastamonu	2	-	2 (2,4)	Kafkas	1	-	1 (1,2)
Sakarya	2	-	2 (2,4)	Niğde Ömer Halisdemir	1	-	1 (1,2)
Aksaray	1	-	1 (1,2)	Nuh Naci Yazgan	1	-	1 (1,2)
Adana Bilim ve Teknoloji	1	-	1 (1,2)	Türk Hava Kurumu	1	-	1 (1,2)
Adıyaman	1	-	1 (1,2)	Uşak	1	-	1 (1,2)
Ağrı İbrahim Çeçen	1	-	1 (1,2)	Yeditepe	1	-	1 (1,2)
Akdeniz	1	-	1 (1,2)	Zonguldak Bülent Ecevit	1	-	1 (1,2)
Ankara Hacı Bayram Veli	1	-	1 (1,2)				
				Toplam	72	13	85 (100)

Araştırmanın üçüncü ve dördüncü araştırma soruları çerçevesinde tezlerin yazıldıkları enstitü ve anabilim dalı incelenmiştir. Buna göre; örnekleme oluşturan tezlerin %78,8’i (67 tez) sosyal bilimler enstitüsünde, %14,1’i (12 tez) eğitim bilimleri enstitüsünde hazırlanmıştır. Bunu sırasıyla lisansüstü eğitim enstitüsü (3 tez), işletme enstitüsü (2 tez) ve sağlık bilimleri enstitüsü (1 tez) izlemektedir. Tezlerin yazıldıkları anabilim dallarına göre dağılımı ise Grafik 3’te gösterilmektedir. Buna göre; bireysel farklılıkların ele alındığı girişimcilik tezlerinin %70,6’sı (60 tez) işletme anabilim dalında hazırlanmıştır.

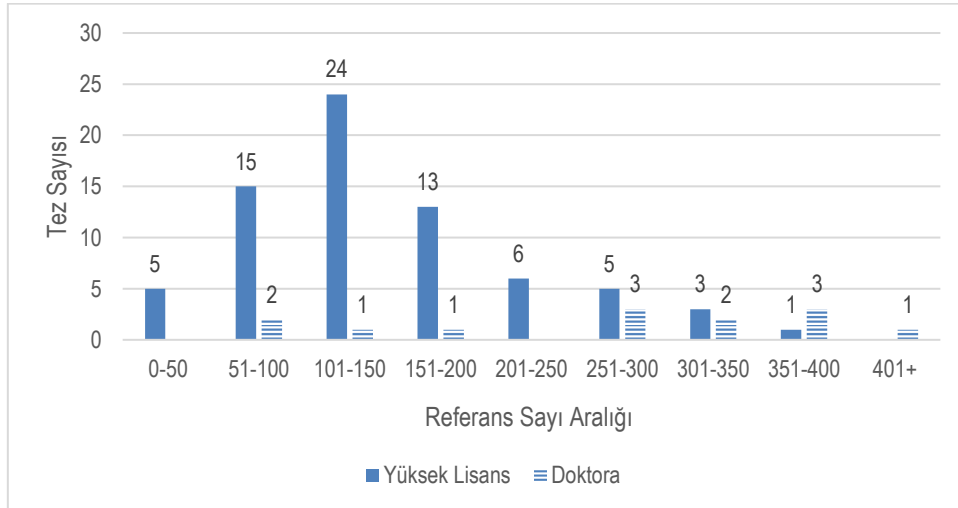
İlgili konu kapsamında farklı eğitim alanlarında 7 tez, beden eğitimi ve spor alanlarında 7 tez, turizm alanında 4 tez, girişimcilik alanında ise 2 tez yazıldığı görülmektedir.

Grafik 3. Tezlerin Anabilim Dalına Göre Dağılımı

3.2. Tezlerin İçeriklerine İlişkin Bulgular

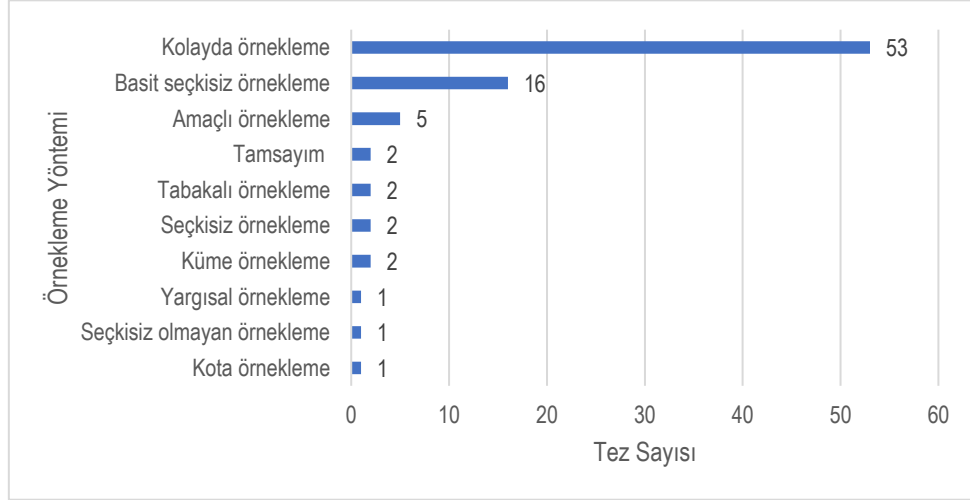
Araştırmanın beşinci alt sorusu kapsamında, tezlerde yararlanılan kaynak sayıları toplam kaynak sayısı, yerli ve yabancı kaynak sayısı olarak değerlendirilmiştir. 2011-2021 döneminde “girişimcilik” konusunda bireysel farklılık kapsamındaki değişkenleri inceleyen yüksek lisans tezlerinde yararlanılan ortalama kaynak sayısı 147,7’dir. Yüksek lisans tezlerinde yararlanılan ulusal kaynak sayısı ortalaması 78,2; uluslararası kaynak sayısı ortalaması 69,5’tir. Yüksek lisans tezlerinde en az 16, en çok 380 kaynaktan faydalandığı saptanmıştır. Yararlanılan ulusal kaynak sayısı en çok 234, uluslararası kaynak sayısı ise 311’dir. Yüksek lisans tezleri, kullanılan toplam kaynak sayısına göre incelendiğinde (Grafik 4) %33,3’ünün (24 tez) “101-150” aralığında kaynak kullandığı, %20,8’inin (15 tez) “51-100” aralığında kaynak kullandığı, %18,1’inin (13 tez) “151-200” aralığında kaynak kullandığı görülmektedir. Doktora tezlerinde ise yararlanılan kaynak sayısının “250 ve üstünde” olduğu görülmektedir. Sadece bir tezde “400 ve üzeri” kaynak kullanılmıştır. Doktora tezlerinde yararlanılan ortalama kaynak sayısı 279,85’tir. Bu sayı yüksek lisans tezlerinin yaklaşık iki katıdır. Doktora tezlerinde kullanılan ulusal kaynak sayısı ortalaması 116,1; uluslararası kaynak sayısı ortalaması ise 163,77’dir. Doktora tezlerinde en az 93, en çok 467 kaynaktan yararlanılmıştır. Doktora tezlerinde yararlanılan ulusal kaynak sayısı en çok 254, uluslararası kaynak sayısı ise 366’dır.

Grafik 4. Tezlerin Yararlanılan Kaynak Sayısına Göre Dağılımı

Araştırmanın altıncı alt sorusu çerçevesinde, girişimcilikte bireysel farklılıkları inceleyen hem yüksek lisans (71 tez) hem de doktora tezlerinde (13 tez) nicel yöntem kullanıldığı tespit edilmiştir. İncelenen tezlerde nitel yöntem tercih edilmezken, sadece bir yüksek lisans tezinde karma yöntem kullanılmıştır. Karma araştırma yöntemi kullanılan tezde veri toplama aracı olarak ölçek ve görüşme formu kullanılmıştır. Nicel yöntem tercih eden tezlerde kullanılan veri toplama aracı ölçektir.

Araştırmanın yedinci alt sorusu bağlamında, tezlerde kullanılan örnekleme yöntemi dağılımı Grafik 5'te verilmektedir. Örneklem seçiminde en çok kolayda örnekleme yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Tezlerin %62,35'inde (53 tez) kolayda örnekleme yöntemi ile veri toplanmıştır. Bunu %18,82 (16 tez) ile basit seçkisiz örnekleme ve %5,88 (5 tez) ile amaçlı örnekleme izlemektedir.

Grafik 5. Tezlerin Kullanılan Örnekleme Yöntemine Göre Dağılımı

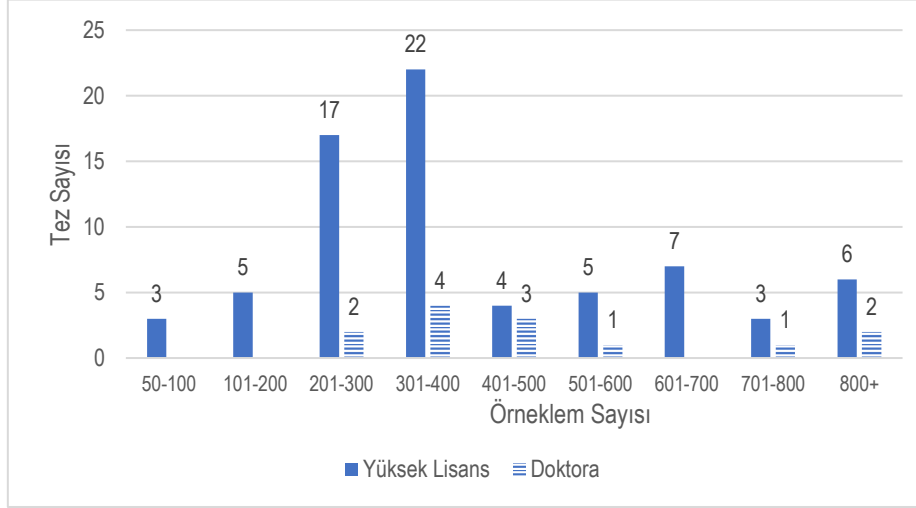
Tablo 2'de girişimcilik ve bireysel farklılıklar konulu tezlerde kullanılan örneklem gruplarının yıl bazında dağılımı gösterilmektedir. Araştırmanın sekizinci alt sorusu çerçevesinde örneklem gruplarına bakıldığında, tezlerin %69,4'ünün (59 tez) üniversite öğrencileri üzerinde yürütüldüğü görülmektedir. Özellikle 2018 ve 2019 yıllarında yazılan tezlerde üniversite öğrencisi örnekleminin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinin %75'inde (54 tez) ve doktora tezlerinin %38,46'sında (5 tez) üniversite öğrencileri örneklem grubu olarak alınmıştır. Bunu firma çalışanları (%8,2 ile 7 tez), firma sahipleri ile girişimcilik kursiyerleri (%4,7 ile dörder tez) izlemektedir.

Tablo 2. Tezlerde Kullanılan Örneklem Gruplarının Yıllara Göre Dağılımı

	2011	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	f	%
Üniversite öğrencileri		2	2	2	2	5	14	20	6	6	59	69,4
Firma çalışanları				1			1	2	1	2	7	8,2
Firma sahipleri		1	1			1	1				4	4,7
Girişimcilik kursiyerleri						1	3				4	4,7
Girişimciler			1					1	1		3	3,5
Yöneticiler					1			1	1		3	3,5
Hastane çalışanları	1						1				2	2,4
Öğretmenler								1			1	1,2
Sivil toplum çalışanları							1				1	1,2
Üniversite mezunlar demeği üyeleri								1			1	1,2
Toplam											85	100

Araştırmanın dokuzuncu alt sorusu kapsamında tezler örneklem büyüklüğü açısından incelendiğinde (Grafik 6), hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinin "301-400" örneklem aralığında yoğunlaştığı görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinin %30,55'i (22 tez), doktora tezlerinin %30,77'si (4 tez) "301-400" aralığında örneklemden toplanan veri ile analiz edilmiştir. Sadece 8 tezde "800 ve üzeri" örneklem kullanılmıştır. Yüksek lisans tezleri için en düşük örneklem sayısı 60 olmakla birlikte, doktora tezlerinde en düşük örneklem sayısı 229'dur. Yüksek lisans tezlerinin yaklaşık yarısında (%54,2'si) "201-400" aralığında örneklem ile çalışılmıştır. Doktora tezlerinin ise %53,85'inde "301-500" aralığında örneklem ile çalışılmıştır. Yüksek lisans tezlerinde kullanılan örneklem sayısı ortalaması 418,04; doktora tezlerinde kullanılan örneklem sayısı

ortalaması ise 494,77'dir. Yüksek lisans ve doktora ayırımı yapmaksızın, tüm tezlerde kullanılan örneklem sayısı ortalaması ise 429,78'dir.

Grafik 6. Tezlerin Örneklem Sayısına Göre Dağılımı

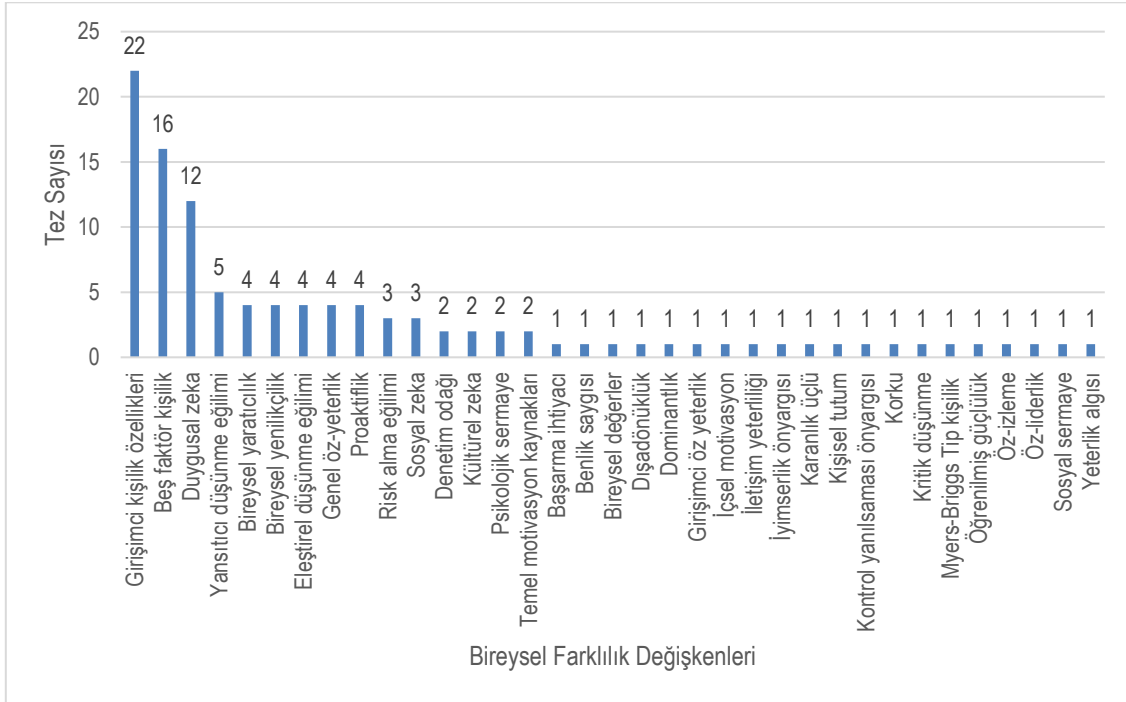
Araştırmanın onuncu alt sorusu bağlamında tezlerde incelenen girişimcilik değişkenlerinin dağılımı incelenmiştir. Tezlerde "girişimciliğin" ne şekilde ele alındığını tespit etmek için tezlerin başlıkları ve kullanılan "girişimcilik" ölçeği incelenmiş ve tezlerde toplam 17 farklı girişimcilik değişkeninin ele alındığı saptanmıştır. Tezlerde incelenen "girişimcilik" değişkenleri Grafik 7'de verilmiştir. Buna göre; girişimcilik eğilimi (25 tez) ve girişimcilik niyetini (19 tez) inceleyen tezlerin tüm tezler içindeki oranının %51,76 olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla; girişimcilik özellikleri (%10,59), girişimcilik (%8,24), iç girişimcilik (%8,24), sosyal girişimcilik (%4,71), girişimcilik yönelimi (%2,35), girişimcilik davranışı (%2,35) ve girişimcilik algısı (%2,35) izlemektedir. Sadece birer tezde girişimcilikte fırsat tanımlama, inovatif girişimcilik, girişimcilik zihniyeti, girişimcilik yetkinliği, girişimcilik yatkinlığı, girişimcilik ruhu, girişimcilik potansiyeli ve bireysel girişimcilik eğilimi değişkenlerinin ele alındığı görülmektedir.

Grafik 7. Tezlerde İncelenen Girişimcilik Değişkeni

Araştırmanın on birinci alt sorusu çerçevesinde, tezlerde "girişimcilik" değişkeni ile ilişkisi araştırılan "bireysel farklılık" değişkenlerine ilişkin dağılım Grafik 8'de yer almaktadır. Tezlerde toplam 35 "bireysel farklılık" değişkeninin "girişimcilik" ile ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Buna göre; incelenme sıklığı açısından ilk üç sırada, girişimci kişilik özellikleri (22 tez), beş faktör kişilik özellikleri (16 tez) ve duygusal zekâ (12 tez) değişkenleri gelmektedir. Başarma ihtiyacı, benlik saygısı, bireysel değerler, dışadönüklük, dominantlık, içsel motivasyon, iletişim yeterliliği, iyimserlik önyargısı, karanlık

üçlü, kişisel tutum, kontrol yanlısaması önyargısı, korku, kritik düşünme, Myers-Briggs Tip kişilik, öğrenilmiş güçlülük, öz-izleme, öz-liderlik, sosyal sermaye ve yeterlik algısı değişkenleri tezlerde birer defa incelenmiştir.

Grafik 8. Tezlerde İncelenen Bireysel Farklılık Değişkenleri

Araştırmanın on ikinci alt sorusu bağlamında, tezlerde “girişimcilik” ve “bireysel farklılık” değişkenlerini ölçmede en çok hangi ölçeklerin kullanıldığına bakılmıştır. Buna göre; tezlerde “girişimcilik” değişkenini ölçmede Liñán ve Chen (2009) tarafından geliştirilen tek boyutlu “Girişimcilik Niyeti Ölçeği” ile Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından geliştirilen, fırsatları değerlendirme, yenilikçilik, risk alma, başarıma azmi, kendine güven, uyumluluk olmak üzere altı boyutlu “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği” en çok kullanılan ölçeklerdir. 2018 ve 2019 yıllarında yazılan tezlerde tercih edilen Liñán ve Chen’in (2009) “Girişimcilik Niyeti Ölçeği” tezlerin %24,71’inde (21 tezde) kullanılmıştır. Tezlerde Liñán ve Chen’in (2009) “Girişimcilik Niyeti Ölçeği”nin çeşitli uyarlama çalışmalarının (Saral, 2018; Şeşen ve Basım, 2012; Yüzüak, 2010) kullanıldığı görülmüştür. Yılmaz ve Sünbül’ün (2009) “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin” ise tezlerin %16,47’sinde (14 tez) ve son üç yılda (2019, 2020, 2021) tercih edildiği görülmüştür. İncelenen tezlerin üçünde ölçeklere ilişkin herhangi bir bilgi yer almadığı, yedi tezde ise tez yazarının farklı ölçeklerden yararlanmak suretiyle ölçeği kendisinin oluşturduğu tespit edilmiştir.

Tezlerde bireysel farklılık değişkeni olarak ele alınan girişimci kişilik özelliklerini ölçmede en çok tercih edilen ölçek ise Koh (1996) tarafından geliştirilen “Girişimci Kişilik Özellikleri Ölçeği”dir. Ölçeğin, kontrol odağı, başarıma ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven ve yenilikçilik olmak üzere altı boyutu bulunmaktadır. Ölçek 18 tezde kullanılmıştır. İncelenen tezlerde Koh’un (1996) “Girişimci Kişilik Özellikleri Ölçeği”nin çeşitli uyarlama çalışmaları (Bozkurt, 2005; Erdurur, 2012; İşcan ve Kaygın, 2011; Özer, 2017; Saral, 2018) esas alınarak kullanıldığı görülmüştür. Beş faktör kişilik özelliklerini ölçmek için farklı araştırmacıların ölçekleri tercih edilmiş olmakla birlikte McCrae ve Costa (1987), John ve Srivastava (1999), John vd., (1991), Benet-Martinez ve John (1998) tarafından geliştirilen kişiliğin dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, nevrotilik ve duygusal denge boyutlarını ölçmeye yönelik olarak tasarlanan ölçeklerin kullanıldığı görülmüştür. Bu çalışmalarda beş faktör kişilik özellikleri ölçeklerinin çeşitli uyarlama çalışmaları (Gümüş, 2009; Kocabacak, 2011; Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002; Sümer, Lajunen ve Özkan, 2005; Sümer ve Sümer, 2005) kullanılmıştır. Bir tez çalışmasında ise kullanılan kişilik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik bilgileri rapor edilmemiştir. En çok çalışılan üçüncü değişken ise duygusal zekâ olarak tespit edilmiştir. Bu alanda sıklıkla Bar-on (1997) tarafından geliştirilen “Bar-on Duygusal Zekâ Testi”nin kullanıldığı saptanmıştır. Ölçek, kişisel farkındalık, kişilerarası ilişkiler, şartlara ve çevreye uyum, stres yönetimi ve genel ruh hali olmak üzere beş boyutludur. Tezlerde Bar-on (1997) “Duygusal Zekâ Ölçeği”nin Acar (2001) ve Mumcuoğlu (2002) tarafından yapılan uyarlama çalışmalarının kullanıldığı tespit edilmiştir. Bir çalışma ise geçerlik ve güvenilirlik rapor etmemiştir. İncelenen tezlerde bireysel farklılık değişkeni olarak kişilik faktörünün 2011 yılında Myers-Briggs Tip ile ilk kez ele alındığı, 2012’de Koh’un (1996) modeli doğrultusunda geliştirilen girişimci kişilik

özelliklerinin incelendiği, 2014 yılında beş faktör kişilik özelliğinin ele alınmaya başlandığı, 2020 yılında ise karanlık üçlü kişilik özelliklerinin girişimcilik değişkeni ile ilişkilendirildiği görülmüştür.

Araştırmanın on üçüncü alt sorusu kapsamında, tezlerde elde edilen temel bulgular özetlenmeye çalışılmıştır. Tezlerin temel bulguları incelendiğinde; Myers-Briggs Tip kişilik faktörleri ile girişimcilik özellikleri ilişkisini ele alan çalışmada Çiğdem (2011), duygusal ve düşünsel kişilik ile yenilikçilik arasında pozitif; dışadönük kişilik ile risk alma ve yenilikçilik arasında pozitif; yargılayıcı kişilik ile risk alma, proaktiflik ve yenilikçilik arasında pozitif; duygusal kişilik ile proaktiflik arasında negatif; sezgisel kişilik ile proaktiflik ve yenilikçilik arasında negatif ilişki saptamıştır. Mengüloğlu (2020) ise, karanlık üçlü kişilik özelliklerinden narsisizm ve makyavelizm ile girişimcilik niyeti arasında pozitif ve anlamlı ilişki rapor etmiştir. Beş faktör kişilik özelliği 16 tezde ele alınmakla birlikte, tezlerin bulgularında farklı sonuçlar rapor edilmiştir. Çıkmaz (2020) ve Gül (2019) çalışmalarında beş faktörün de girişimcilik ile pozitif ve anlamlı ilişki gösterdiğini rapor etmişlerdir. Kazaferoğlu (2017) ve Sözcän (2019) ise nevrotkliğin girişimcilikle negatif ilişki gösterdiğini, dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk ve deneyime açıklık faktörlerinin ise girişimcilik ile pozitif ilişki gösterdiğini saptamışlardır. Deneyime açıklık ve dışadönüklük faktörleri tüm çalışmalarda girişimcilik ile pozitif ilişkiliyken, sorumluluk ve uyumluluk faktörleri için bazı çalışmalarda pozitif ilişki rapor edildiği, bazı çalışmalarda ise ilişki tespit edilmediği görülmüştür. Nevrotiklik ile girişimcilik arasında pozitif veya negatif ilişki saptayan çalışmalar olmakla birlikte, çoğu çalışmada iki değişken arasında ilişki tespit edilemediği rapor edilmiştir (örn. Arslanoğlu, 2018; Aydemir, 2018; Büyükeşşi, 2017).

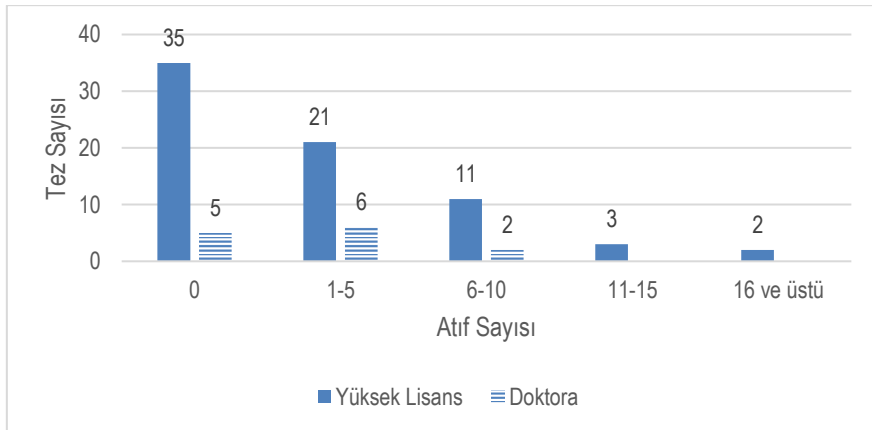
Koh'un (1996) modeli doğrultusunda ele alınan girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik niyeti (Aydemir, 2019; Azumah, 2019; Çakmak, 2019; Erestin, 2019; Gençay, 2017; Gıdık, 2019), girişimcilik eğilimi (Mirza, 2019; Toksoy, 2019; Ünsal, 2018; Yüceol, 2018), girişimcilik algısı (B. Ateş, 2018), girişimcilik potansiyeli (Çakır, 2018) ve girişimcilik yetkinliği (Koyuncuoğlu, 2019) ile pozitif ve anlamlı olarak ilişkilendirildiği görülmüştür. Tezlerde ayrıca duygusal zekânın da girişimcilikle ilişkisinin de sıklıkla ele alındığı görülmüştür. Duygusal zekâ ile girişimcilik eğilimi (Akınar, 2019; Kalfaoğlu, 2017; Uçar, 2021), girişimcilik niyeti (Uslu, 2015; Yılmazçetin, 2020) ve girişimcilik (Buyrukoğlu, 2019; Ercan, 2017; Öner, 2019) arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler rapor edilmiştir.

Tezlerde bireysel farklılık değişkeni olarak düşünme biçimleri de ele alınmıştır. Adatepe (2018); Köstekçi (2016); Öztürk (2018) yansıtıcı düşünme ile girişimcilik arasında pozitif ilişki rapor etmişlerdir. Öte yandan eleştirel düşünme ile girişimcilik arasında pozitif ilişkiler de rapor edilmiştir (örn. Akdemir, 2019; Y. Ateş, 2018; Gözübüyük, 2019; Karakuş, 2019; Öztürk, 2020).

Tokucu (2018), yaratıcılık ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif ilişki saptamıştır. Karakeçe (2020), korku ile girişimcilik zihniyeti arasında negatif ilişki tespit etmiştir. Ayrıca öz-yeterlik ile girişimcilik arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler de rapor edilmiştir (örn. Asar, 2021; Bahadır, 2018; Bilgiseven, 2020; Köybaşı, 2016; Nazarlı, 2021).

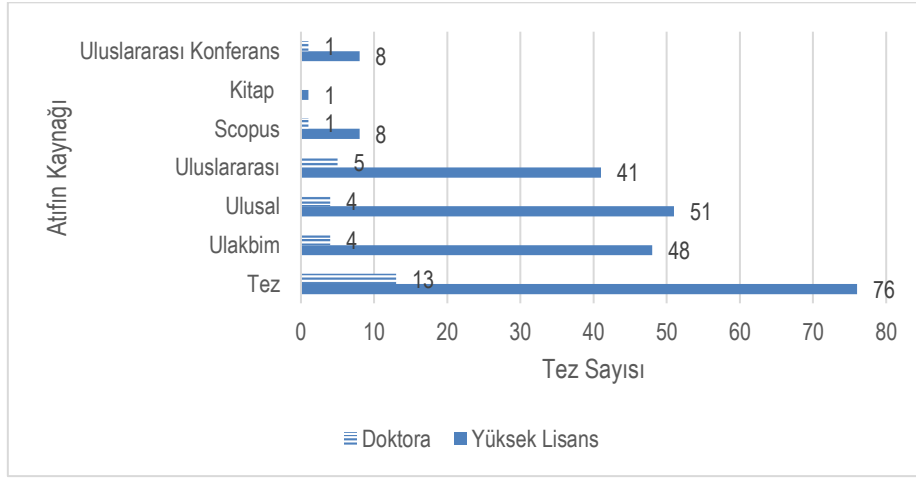
3.3. Tezlerin Etkilerine İlişkin Bulgular

Tezlerin etkilerinin değerlendirilme yöntemlerinden biri de tezlerin aldıkları atıf sayılarının incelenmesidir. Araştırmanın on dördüncü alt sorusu çerçevesinde, Grafik 9'da yüksek lisans ve doktora tezlerinin aldıkları atıf sayıları verilmiştir. "0" hiç atıf almayan tez sayısını göstermektedir. Buna göre; 35 yüksek lisans ve 5 doktora tezi henüz hiç atıf almamıştır. Tezler en çok "1-5" aralığında atıf almıştır. 21 yüksek lisans ve 6 doktora tezinin "1-5" aralığında atıf aldığı görülmektedir. Bunu "6-10" aralığı ile 11 yüksek lisans ve 2 doktora tezi izlemektedir. Tezlerin ortalama atıf sayısı 3,07'dir. Bu oran yüksek lisans tezleri için 3,24; doktora tezleri için 2,15'tir.

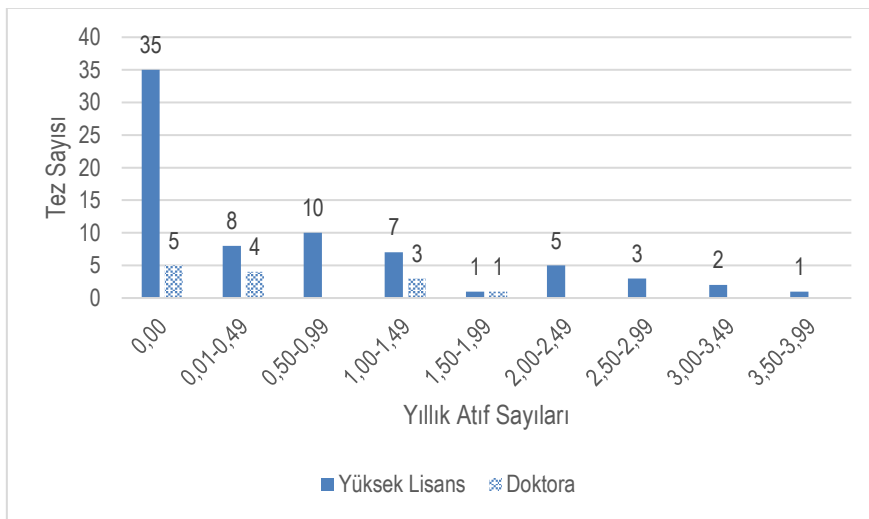
Grafik 9. Tezlerin Aldıkları Atıf Sayılarına Göre Dağılımı

Araştırmanın on beşinci alt sorusu bağlamında girişimcilik ve bireysel farklılık değişkenlerini inceleyen yüksek lisans ve doktora tezleri, aldıkları atfın kaynağı açısından da ele alınmıştır. Grafik 10'da görüldüğü gibi atıfa ilişkin kaynaklar yedi farklı kategoride ele alınmıştır. Bunlar; tezlerden yapılan atıf, ULAKBİM dergilerinde yayınlanan makalelerden alınan atıf, ulusal hakemli dergi makalelerinden alınan atıf, ulusal yayınevleri tarafından basılmış kitaptan alınan atıf, Scopus veri tabanında taranan dergilerde yayınlanan makalelerden alınan atıf, uluslararası hakemli dergi makalelerinden alınan atıf ve uluslararası konferans bildirilerinden alınan atıf olarak ele alınmıştır. Grafik 10'da görüldüğü gibi hem yüksek lisans hem de doktora tezleri en çok atıfı yine diğer tezlerden almıştır. Örneklemini oluşturan tezlerin aldıkları diğer atıfların kaynağına bakıldığında, yüksek lisans tezlerinin en çok ulusal yayınlardan (51 makale) atıf aldığı, bunu sırasıyla ULAKBİM dergilerinde yayınlanan makalelerin (48 makale), uluslararası hakemli dergi makalelerinin (41 makale), Scopus veri tabanında taranan dergilerde yayınlanan makalelerin (8 makale), uluslararası bildirilerin (8 bildiri) ve ulusal kitaptan alınan atfın izlediği görülmektedir. Doktora tezlerinin ise en çok uluslararası hakemli dergi makalelerinden (5 makale) atıf aldığı, bunu sırasıyla ULAKBİM dergilerinde yayınlanan makalelerden ve ulusal hakemli dergi makalelerinden alınan atıfların (dörder makale), Scopus veri tabanında taranan dergilerden ve uluslararası bildirilerden alınan atıfların (bire makale) izlediği görülmektedir. Tezlere SSCI dergilerinde yer alan makalelerden ve ulusal konferans bildirilerinden atıf yapılmadığı tespit edilmiştir.

Grafik 10. Tezlere Yapılan Atıfların Kaynağına Göre Dağılımı

Araştırmanın on altıncı alt sorusu kapsamında ve tezlerin etki analizine ilişkin, Grafik 11'de yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllık atıf sayıları aralık olarak verilmiştir. Yıllık ortalama atıf sayısı yüksek lisans tezleri için 0,64, doktora tezleri için 0,45 olarak hesaplanmıştır.

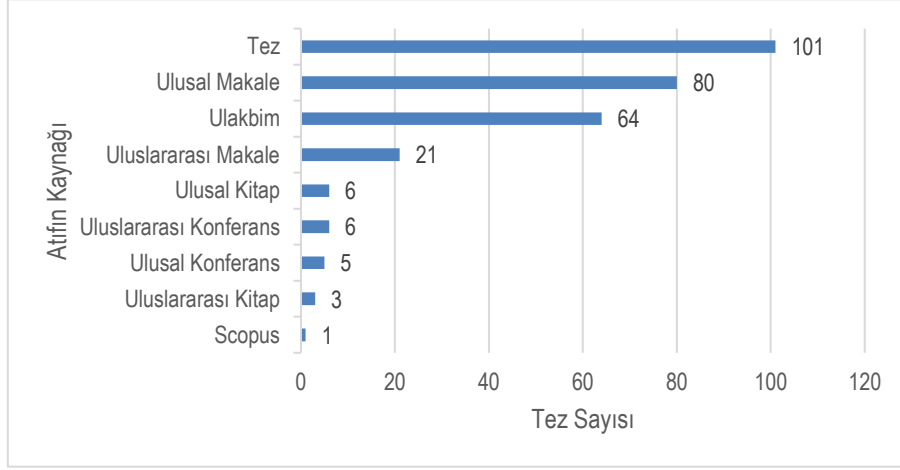

Grafik 11. Tezlerin Yıllık Atıf Sayıları

Araştırmanın on yedinci alt sorusu kapsamında tezlerden yapılan yayınların sayısı ve bu yayınların kaynağına göre dağılımları incelenmiştir. Buna göre; çalışma kapsamında ele alınan 85 tezdten 29 adet yayın yapıldığı tespit edilmiştir. Bu

yayınların 8'i ULAKBİM dergilerinde, 18'i ulusal hakemli dergilerde, 1'i uluslararası konferans bildiri kitabında, 1'i ulusal yayınevi tarafından basılan kitap ve 1'i uluslararası yayınevi tarafından basılan kitap bölümü olarak yayınlanmıştır.

Araştırmanın on sekizinci alt sorusu kapsamında son olarak, tezlerden yapılan yayınlara ilişkin atıfların kaynağına göre dağılımları incelenmiş ve Grafik 12'de sunulmuştur. Tezlerden yapılan yayınların aldıkları atıfların kaynağına bakıldığında en fazla atfın tezlerden alındığı (101 tez), bunu sırasıyla ulusal hakemli dergilerde yapılan makale atıflarının (80 makale) ve ULAKBİM dergilerinde yayınlanan makalelerin (64 makale) izlediği görülmektedir.

Grafik 12. Tezlerden Yapılan Yayınlarla İlişkin Atıfların Kaynağına Göre Dağılımı

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada 2011-2021 yılları arasında "girişimcilik" ile "bireysel farklılık" değişkenlerini ele alan 72'si yüksek lisans ve 13'ü doktora tezi olmak üzere toplam 85 tez genel özelliklerine, içeriklerine ve ilgili yazına etkilerine ilişkin olmak üzere üç ana başlıkta ve belirlenen alt araştırma soruları çerçevesinde incelenmiştir.

Tezlerin genel özelliklerine ilişkin bulgulara bakıldığında, ilgili konuda en çok tezin 2018 ve 2019 yıllarında yazıldığı, 2019 yılı sonrasında konuya ilginin azaldığı görülmüştür. Azalma eğilimi ilgili araştırma konularında literatürün belli bir doygunluğa erişmiş olduğunu, bu nedenle araştırmacıların yeni konularla ilgilenme eğilimi taşıdıkları biçiminde yorumlanabilir. Türkiye'de faaliyet gösteren toplam 207 üniversitede girişimcilik alanında kişilik özelliklerinin sadece 49 üniversitede tez kapsamında incelendiği görülmektedir. Anabilim dallarına göre dağılıma bakıldığında ise beklenen biçimde işletme anabilim dalının 60 tez ile ilk sırada olmasına karşın, eğitim fakültesine bağlı bölümlerde de ilgili konunun çalışıldığı görülmüştür.

Tezlerin içeriklerine ilişkin bulgulara bakıldığında, yüksek lisans tezlerinde ortalama kaynak sayısının 147,7 olduğu, doktora tezleri için ise ortalama kaynak sayısının 279,85 olduğu tespit edilmiştir. Doktora tezlerinde yararlanılan kaynak sayısı yüksek lisans tezlerinin yaklaşık iki katıdır. Yüksek lisans ve doktora tezlerinde yararlanılan ulusal ve uluslararası ortalama kaynak sayılarına bakıldığında ise, yüksek lisans tezlerinde ulusal kaynak kullanımının, doktora tezlerinde ise uluslararası kaynaklardan yararlanma oranının daha fazla olduğu saptanmıştır. İncelenen 85 tezin 84'ünde nicel yöntem tercih edilmiş, veri toplama aracı olarak ölçek kullanılmıştır. Sonraki çalışmalarda boyamsal çalışmalar ile nitel yöntemin de dahil edildiği karma çalışmaların yapılmasının bireysel farklılıklar ve girişimcilik arasındaki ilişkilere dair daha derinlemesine bilgi sunabileceği söylenebilir.

Tezlerin yaklaşık yarısında kolayda örnekleme yöntemi ile örneklem alınmıştır. Örneklem alınan gruplara bakıldığında yaklaşık %70'inin üniversite öğrencileri üzerinde yürütüldüğü görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde örneklem grubu olarak üniversite öğrencilerinin "girişimcilik" çalışmalarında sıklıkla tercih edildiği görülmektedir (örn. Do ve Dadvari, 2017; Looi ve Khoo-Lattimore, 2015; Ozaralli ve Rivenburgh, 2016). İlgili literatürde üniversite öğrencilerinin potansiyel girişimci adayları olarak görülmesi (Looi ve Khoo-Lattimore, 2015) nedeniyle incelenen çalışmaların çoğunun üniversite öğrencilerine odaklanmasının uygun olduğu belirtilebilir. Bununla birlikte ileriki çalışmalarda gerçek girişimci kişilerin sahip oldukları bireysel farklılıklar ele alınarak örneklem gruplarının çeşitlendirilmesi önerilebilir.

Tezlerde araştırmanın yürütüldüğü ortalama örneklem sayısı 429,78'dir. Bu oranın tezlerin düzeyine göre oldukça yakın olduğu görülmüştür. Buna göre; yüksek lisans tezlerinde ortalama 418,04 örneklem, doktora tezlerinde ise 429,78 örneklem ile çalışılmış olduğu görülmektedir. Ortalama bazlı bakıldığında tezlerde kullanılan örneklem büyüklüklerinin analizler için yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

Tezlerin başlıkları ve tezlerde kullanılan ölçekler incelendiğinde, tezlerde 17 farklı “girişim” değişkeninin çalışıldığı görülmüştür. Sırasıyla “girişimcilik eğilimi”, “girişimcilik niyeti” ve “girişimcilik özellikleri” en çok incelenen değişkenlerdir. Uluslararası literatür incelendiğinde son yıllarda “bireysel girişimcilik eğilimi”ni inceleyen çalışmalara ilginin arttığı görülmektedir (örn. Howard, 2020; Kraus vd., 2019). Bu çalışmada incelenen tezlerde ise “bireysel girişimcilik eğilimi”nin sadece bir tezde çalışıldığı görülmüştür. Dolayısıyla girişimcilik alanında yazılacak tezlerde bu konunun ele alınması önerilebilir. Ayrıca tezlerde toplam 35 “bireysel farklılık” değişkeninin “girişimcilik” ile ilişkisinin incelendiği görülmektedir. İlk üç sırada incelenen “bireysel farklılık” değişkeni Koh’un (1996) geliştirdiği girişimci kişilik özellikleri modeli, beş faktör kişilik özellikleri ve duygusal zekâdır. Benlik saygısı, dominantlık, genel öz-yeterlik, içsel motivasyon, karanlık üçlü kişilik özellikleri, proaktiflik değişkenleri az çalışılan değişkenler olarak öne çıkmaktadır. Literatürde son yıllarda bilişsel faktörlerin girişimcilik alanında önem kazandığı belirtilmiştir (Dheer ve Lenartowicz, 2019). Dolayısıyla bilişsel esneklik de gelecek çalışmalarda ele alınabilecek değişkenler açısından öne çıkmaktadır.

Tezlerin bulguları genel olarak incelendiğinde, bazı çalışmalarda girişimcilik ile bireysel farklılık değişkenleri arasında anlamlı ilişki tespit edilemese de çoğu çalışmada bireysel farklılık değişkenleri ile girişimcilik arasında anlamlı ilişkiler olduğu rapor edilmiştir. Bu bağlamda, bireylerin girişimci olmayı seçmelerinde veya girişimciliğe ilişkin olumlu değerlendirmelere sahip olmalarında tezlerde ele alınan birçok kişilik özelliğinin rol oynadığı söylenebilir. Diğer yandan bazı tezlerde kullanılan ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik düzeylerine ilişkin sunulan bilgilerde eksiklikler olduğu saptanmıştır. Bazı çalışmalarda ise ölçeklere ilişkin herhangi bir bilgi sunulmamış olduğu görülmektedir. Bu durumun rapor edilen bulguların doğruluğuna ilişkin sınırlılık oluşturduğu söylenebilir.

Tezlerin etkilerine ilişkin bulgulara bakıldığında, 35 yüksek lisans ve 5 doktora tezinin henüz hiç atfı olmadığı görülmüştür. 85 tezin ortalama atfı sayısı 3,07 olarak hesaplanmıştır. Yıllık ortalama atfı sayısı ise yüksek lisans tezleri için 0,64, doktora tezleri için 0,45 olarak oldukça düşüktür. Atfın kaynağına bakıldığında ise bu oranın çoğunlukla diğer tezler tarafından yapılan atıflardan geldiği görülmektedir. Bunu ulusal hakemli dergilerde yayınlanan makalelerden yapılan atıflar ve ULAKBİM veri tabanında taranan dergilerde yayınlanan makalelerden yapılan atıflar izlemektedir. Uluslararası endeksli dergilerde yayınlanan makalelerden yapılan atfı oranının ise oldukça düşük olduğu saptanmıştır. Bunun bir nedeni de tezlerin 78’inin (%91,8) Türkçe yazılmış olmasıdır. Tezlerden yapılan makalelerde de benzer bir atfı dağılımı bulunmaktadır. Çalışma kapsamında incelenen 85 tezin sadece 29’undan yayın yapıldığı görülmektedir. Tezlere yapılan toplam atfı sayısı 261 iken, tezden yapılan daha sınırlı sayıdaki yayınlara yapılan toplam atfı sayısı 287’dir. Bu bağlamda tezden üretilen yayın sayısının artırılmasının bu çalışmaları daha görünür hale getireceği ve böylelikle çalışmaların literatürdeki etkilerini artıracığı belirtilebilir.

Girişimcilik alanında “bireysel farklılık” değişkenlerini ele alan tezlerin genel görünümünü ortaya koyan bu çalışma ile mevcut durum ortaya konmaya çalışılmış, tezlerin ilgili yazına etkileri aldıkları atıflar üzerinden değerlendirilmiş ve ilgili konuda gelecek çalışmalar için öneriler sunulmuş, ilgili yazına katkı sunulmaya çalışılmıştır.

Kaynakça

- Acar, F. T. (2001). *Duygusal zeka yeteneklerinin göreve ve insana yönelik liderlik davranışları ile ilişkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Adatepe, S. (2018). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu'nda okuyan öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Akdemir, M. (2019). *Coğrafya öğretmenlerinin girişimcilik özellikleri ile eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Akpınar, F. (2019). *Duygusal zekâ ve girişimcilik eğilimi: Adıyaman Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman.
- Akyar, D. ve Sarıkaya, R. (2020). Türkiye’de girişimcilik kavramına yönelik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(3), 979-1018.
- Asar, M. (2021). *Finansal okuryazarlık ile girişimcilik niyeti ilişkisinde girişimci öz yeterliliği ve risk alma eğiliminin aracı rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çankırı Karatekin Üniversitesi, Çankırı.
- Aslanoğlu, A. (2019). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Ateş, B. (2018). *Girişimcilik algısının ve kişilik özelliklerinin farklı disiplinler açısından irdelenmesi bir devlet üniversitesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

- Ateş, Y. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerinin ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Üniversitesi, Erzincan.
- Aydemir, S. (2018). *Girişimcilik ruhu üzerinde beş büyük faktör kuramının etkisi: Girişimcilik eğitimi verilen KOBİ'lere yönelik bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Aydemir, Y. (2019). *Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin kişilik özellikleri bakımından incelenmesi: Batman Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Batman Üniversitesi, Batman.
- Azumah, S. K. (2019). *The effect of Entrepreneurial characteristics on entrepreneurial intention* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Bahadır, Ö. (2018). *Planlı davranış teorisi çerçevesinde girişimcilik niyetini etkileyen faktörlerin belirlenmesi* (Yayınlanmamış doktora lisans tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Bar-On, R. (1997). *BarOn Emotional Quotient Inventory User's Manual*, Toronto: Multi-Health Systems, Inc.
- Baron, R. A. (2006). Opportunity recognition as pattern recognition: How entrepreneurs "connect the dots" to identify new business opportunities. *Academy of Management Perspectives*, 20(1), 104–119.
- Baron, R. A. (2008). The role of affect in the entrepreneurial process. *Academy of Management Review*, 33(2), 328–340. Doi: 10.5465/amr.2008.31193166
- Bateman, T. S. & Crant, J. M. (1999). Proactive behavior: Meaning, impact, recommendations. *Business Horizons*, 42(3), 63-70. Doi: 10.1016/S0007-6813(99)80023-8
- Benet-Martinez, V. & John, O. P. (1998). Los cinco grandes across cultures and ethnic groups: Multitrait multimethod analyses of the Big Five in Spanish and English. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(3), 729-750.
- Bilgiseven, E. B. (2020). *Yeni kurulan işletmelerde girişimcilik niyetinin ortaya çıkmasında etkili olan faktörlerin analizi: Ampirik bir çalışma* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Birknerová, Frankovský & Zbihlejšová (2013). Social intelligence in the context of personality traits of teachers. *American International Journal of Contemporary Research*, 3(7), 11-17.
- Bozkurt, Ö. (2005). *Girişimci kişilik özellikleri ve Sakarya Üniversitesi örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Buyrukoğlu, E. (2019). *Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin girişimcilik ve duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Büyükeksi, E. T. (2017). *Kişilik ve girişimcilik niyeti ilişkisi üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Chen, C., Green, P. & Crick, A. (1998). Does entrepreneurial self-efficacy distinguish entrepreneurs from managers? *Journal of Business Venturing*, 13(4), 295–316.
- Cho, Y. H. & Lee, J.-H. (2018). Entrepreneurial orientation, entrepreneurial education and performance. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 12(2), 124-134. Doi: 10.1108/APJIE-05-2018-0028
- Clifford, J. S., Boufal, M. M., & Kurtz, J. E. (2004). Personality traits and critical thinking skills in college students: Empirical tests of a two-factor theory. *Assessment*, 11(2), 169–176. Doi: 10.1177/1073191104263250
- Çakır, M. (2018). *İş adamlarının kişilik özelliklerinin girişimcilik potansiyeli üzerindeki etkisi: Kayseri ilinde bir uygulama* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Kayseri.
- Çakmak, İ. (2019). *Girişimsel kişilik özellikleri ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişki: Bir kamu üniversitesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elâzığ.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik Analizinin Parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Çıkmaç, G. (2020). *Beş faktör kişilik özelliklerinin iç girişimcilik üzerine etkisinde sosyal sermayenin aracılık rolü* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Çiğdem, H. Y. (2011). *Hizmet işletmelerinde çalışanların kişilik özellikleri ve iç girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi, Aksaray.

- Demircan, N. (2000). *Girişimcilik ve girişimcilerin kişilik özellikleri konusunda bir uygulama* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze, Kocaeli.
- Do, B. R. & Dadvari, A. (2017). The influence of the dark triad on the relationship between entrepreneurial attitude orientation and entrepreneurial intention: A study among students in Taiwan University. *Asia Pacific Management Review*, 22, 185-191. Doi:10.1016/j.apmr.2017.07.011
- Dheer, R. J. S. & Lenartowicz, T. (2019). Cognitive flexibility: Impact on entrepreneurial intentions. *Journal of Vocational Behavior*, 115, 103339. Doi: 10.1016/j.jvb.2019.103339
- Ercan, S. (2017). *Duygusal zekâ ile girişimcilik arasındaki ilişki: Karabük Üniversitesi Girişimcilik Bölümü öğrencileri örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Erdem, A. T. (2017). Kurumsal girişimcilik üzerine yapılan çalışmaların içerik analizi yöntemiyle incelenmesi. *European Journal of Managerial Research*, 1(1), 1-8.
- Erdurur, K. (2012). *Turizm lisans eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisi: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Düzce Üniversitesi, Düzce.
- Erestin, Ö. (2019). *Sosyal medya kullanımı, kişilik özellikleri ve girişimcilik niyeti ilişkisi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gebze Teknik Üniversitesi, Gebze.
- Eser, G. ve Yıldız, M. L. (2015). Türkiye’de girişimcilik araştırmalarının odağı nedir? Yazın üzerine bir inceleme. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 11(43), 91-118. Doi: 10.14783/od.v11i43.5000070104
- Ettis, S. A. & Kefi, M. K. (2016). Entrepreneurial intentions amongst Tunisian students: An empirical investigation applying the big-five personality traits theory. *International Journal of Higher Education Management*, 3(1), 49-64.
- Finogenow, M. (2017). Need for achievement. In: Zeigler-Hill, V., Shackelford, T. (eds) *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*. Springer, Cham. Doi: 10.1007/978-3-319-28099-8_537-1
- Frank, H., Lueger, M. & Korunka C. (2007). The significance of personality in business start-up intentions, start-up realization and business success. *Entrepreneurship & Regional Development*, 19(3), 227-251.
- Fuller, B., Liu, Y., Bajaba, S., Marler, L. E. & Pratt, J. (2018). Examining how the personality, self-efficacy, and anticipatory cognitions of potential entrepreneurs shape their entrepreneurial intentions. *Personality and Individual Differences*, 125, 120-125. Doi: 10.1016/j.paid.2018.01.005
- Gençay, E. (2017). *Kişilik özelliklerinin girişimcilik niyetine etkisi: bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Gıdık, M. (2019). *Girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik niyetine etkisi ve devlet üniversitesi işletme bölümü lisans öğrencilerine yönelik bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Göl, G. (1988). *Türkiye’de girişimcilik ve girişimciliğin turizm sektöründe değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gözübüyük, D. (2019). *Yaratıcı, eleştirel ve yansıtıcı düşünmenin girişimcilik becerisi üzerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Gözüm, A. G. (2019). Girişimcilik alanında yazılan akademik makalelerin kategorik olarak değerlendirilmesi: Girişimciliğin Türkiye’deki akademik örüntüsü. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 367-385.
- Gupta, V. K. & Fernandez, C. (2009). Cross-cultural similarities and differences in characteristics attributed to entrepreneurs: a three-nation study. *Journal of Leadership and Organizational Studies*, 15(3), 304-318. Doi: 10.1177/1548051808326036
- Gül, M. (2019). *Kişilik ve girişimci kişilik özelliklerinin sosyal girişimcilik yönelimine etkisi üzerine TR63 bölgesinde bir araştırma: Üniversite öğrencileri örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Gümüş, Ö. (2009). *Kültür, değerler, kişilik ve siyasal ideoloji arasındaki ilişkiler: kültürlerarası bir karşılaştırma (Türkiye-ABD)* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Howard, M. C. (2020). Using the HEXACO-100 to measure individual entrepreneurial orientation: Introducing the HEXACO-IEO. *Journal of Business Venturing Insights*, 13, e00163. Doi: 10.1016/j.jbvi.2020.e00163

- Işık, C., Günlü Küçükaltan, E., Kaygalak Çelebi, S., Çalkın, Ö., Enser, İ. ve Çelik A. (2019). Turizm ve girişimcilik alanında yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 119-149. Doi: 10.32572/guntad.519018
- İşcan Ö. F., Kaygın E., (2011), Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 443-462.
- John, O. P., Donahue, E. M. & Kentle, R. L. (1991). The Big Five Inventory-Versions 4a and 54. Berkeley, CA:University of California, Berkeley, Institute of Personality and Social Research.
- John, O. P. & Srivastava, S. (1999). The Big Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. İçinde L. A. Pervin, & O. P. John (Ed.), *Handbook of personality: Theory and research* (ss.102–138). New York: Guilford Press.
- Kalfaoğlu, S. (2017). *Duygusal zekâ ile girişimcilik eğilimi ilişkisi: DEGA katılımcıları üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Karadal, H., Duman, N. ve Saygın, M. (2017). Girişimcilik yazını: Türkiye'deki lisansüstü tezlere yönelik bir inceleme. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 16. ÜİK Özel Sayısı, 137-148.
- Karakeçe, E. (2020). *Girişimcilik zihniyetinde korku ve önyargıların etkilerinin araştırılması: Kavramsal model önerisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Karakuş, A. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algıları ile eleştirel düşünme standartları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Kazaferoğlu, E. (2017). *Kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi ilişkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Kızılkaya, G. ve Aşkar, P. (2009). Problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisi ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(154), 82-92.
- Kocabacak, A. (2011). *İnsan kaynakları seçme ve yerleştirme süreci açısından kişilik boyutları ile çalışan performansı ilişkisi: ilaç sektöründe psikoteknik boyutta bir uygulama* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Koh, H. C. (1996). Testing hypotheses of entrepreneurial characteristics: A study of Hong Kong MBA students. *Journal of Managerial Psychology*, 11(3), 12–25.
- Koyuncuoğlu, D. (2019). *Kişilik özelliklerinin girişimcilik yetkinliği üzerinde etkisi sürecinde üniversite koşullarının moderatör rolünün irdelenmesi* (Yayınlanmamış doktora lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Köstekçi, E. (2016). *Öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Köybaşı, F. (2016). *Okul yöneticilerinin girişimcilik, öz-yeterlik ve örgütsel bağlılık algılarının analizi* (Yayınlanmamış doktora lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Köybaşı, F. (2016). Öğretmen adaylarının bireysel değer yönelimleri ile akademik motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(6), 34-44.
- Kraus, S., Breier, M., Jones, P. & Hughes, M. (2019). Individual entrepreneurial orientation and intrapreneurship in the public sector. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 15(4), 1247–1268. Doi: 10.1007/s11365-019-00593-6
- Lagua, A., Moriano, J. A. & Gorgievski, M. J. (2019). A psychosocial study of selfperceived creativity and entrepreneurial intentions in a sample of university students. *Thinking Skills and Creativity*, 31, 44–57. Doi:10.1016/j.tsc.2018.11.004
- Liñán, F. & Chen, Y. W. (2009). Development and Cross-Cultural Application of a Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 593-617.
- Looi, K. H. & Khoo-Lattimore, C. (2015). Undergraduate students' entrepreneurial intention: Born or made? *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 26(1), 1-20. Doi:10.1504/IJESB.2015.071317
- Lumpkin, G. T. & Erdoğan, B. (1994). If Not Entrepreneurship, Can Psychological Characteristics Predict Entrepreneurial Orientation? -A Pilot Study, *Proceedings USA Small Business Enterprise (USASBE) Conference*.

- McCrae, R. R. & Costa, P. T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 81–90. Doi: 10.1037/0022-3514.52.1.81
- Mengüloğlu, M. A. (2020). *Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Mirza, Ş. (2019). *Kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkileri: Yüksek lisans öğrencileri üzerine bir uygulama* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Mumcuoğlu, Ö. (2002). *Bar-on Duygusal Zekâ Testi'nin türkçe dilsel eşdeğerlik, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Nazarlı, S. (2021). *Öz-yeterlilik ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki: Türk ve yabancı öğrencilerin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Ozaralli, N. & Rivenburgh, N. K. (2016). Entrepreneurial intention: antecedents to entrepreneurial behavior in the U.S.A. and Turkey. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 6(3). Doi: 10.1186/s40497-016-0047-x
- Öner, K. (2019). *Girişimciliğin yeni özelliği duygusal zekâ, cinsiyet algısı ve girişimcilik arasında ilişki: Fırat Üniversitesi İİBF örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elâzığ.
- Özer, A. (2017). *İç girişimcilerin örgütsel bağlılığını etkileyen faktörler: girişimci özellikleri ve iç girişimcilik iklimi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, E. (2020). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, M. (2018). *Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Sakarya Üniversitesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Palmer, B. R., Gignac, G., Ekermans, G. & Stough, C. (2007). A comprehensive framework for emotional intelligence. In: Emmerling, R. J., Shanwal, V. K. (eds) *Emotional Intelligence: Theoretical and Cultural*. Nova Science Publishers, Inc.
- Poort, I., Jansen, E., & Hofman, A. (2021). Cultural intelligence and openness to experiences pave the way for cognitive engagement in intercultural group work. *Journal of Studies in International Education*, 0(0). Doi: 10.1177/10283153211042091
- Rauch, A., Wiklund, J., Lumpkin, G. T. & Frese, M. (2009). Entrepreneurial orientation and business performance: An assessment of past research and suggestions for the future. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 761–787. Doi: 10.1111/j.1540-6520.2009.00308.x
- Sackett, P. R., Lievens, F., Van Iddekinge, C. H. & Kuncel, N. R. (2017). Individual Differences and Their Measurement: A Review of 100 Years of Research. *Journal of Applied Psychology*, 102(3), 254-273. Doi: 10.1037/apl0000151
- Saral, H. C. (2018). *The relationship between entrepreneurial characteristics and entrepreneurial intention* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Shakir, M. (2019). Personal characteristics as determinants of entrepreneurial self-efficacy among university students in Pakistan. *Journal of Education and Educational Development*, 6(2), 343-356.
- Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A. (2002). Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin Geliştirilmesi-I: Ölçek ve Alt Ölçeklerin Oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21–36.
- Sözcan, Z. (2019). *Kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerine etkisi: Sakarya Üniversitesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Stewart, W.H. & Roth, P.L. (2007). A meta-analysis of achievement motivation differences between entrepreneurs and managers. *Journal of Small Business Management*, 45(4), 401-421. Doi: 10.1111/j.1540- 627X.2007.00220.x
- Sümer, N., Lajunen, T. & Özkan, T. (2005). *Big five personality traits as the distal predictors of road accident involvement*. G. Underwood (Ed.). Traffic and Transport Psychology İçinde, USA: Elsevier Ltd.
- Sümer ve Sümer (2005). Beş faktör kişilik özellikleri ölçeği. Yayınlanmamış Araştırma.
- Şeşen, H. ve Basım, H. (2012). Demografik faktörler ve kişiliğin girişimcilik niyetine etkisi: spor bilimleri alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 12(1), 21-28.

- Tepe Küçüköğlü, M. ve Berber, Ş. (2018). Girişimcilik ve yenilik: Türkiye’de yayınlanan lisansüstü tezleri üzerine bir inceleme. *ASBİDER Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 79-89.
- Toksoy, B. (2019). *Girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik niyetine etkisinde stratejik güven ve ortak değerlerin moderatör rolü üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Tokucu, F. (2018). *Yaratıcılık ve girişimcilik ilişkisi: Kafkas Üniversitesinde bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Uçar, Y. B. (2021). *Z kuşağının girişimcilik eğilimlerinde duygusal zeka ve yaratıcılığın rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Uslu, D. (2015). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin girişimci kişilik özellikleri ve girişimcilik niyetinin duygusal zekâ faktörlerine göre incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ünsal, M. D. (2018). *İşletme kurma amacı olan adayların girişimcilik özelliklerinin ölçülmesi: Akşehir İİBF öğrencileri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Wiklund, J. (1999). The sustainability of entrepreneurial orientation- performance relationship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 24(1), 37–48. Doi: 10.1177/104225879902400103
- Yılmaz, E. ve Sünbül, A. M. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 195-203.
- Yılmazçetin, Ş. (2020). *Duygusal zekâ, sosyal zekâ ve kültürel zekâ ile girişimcilik eğilimi etkileşimi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yüceol, N. (2018). *Girişimcilik eğitimi alan kişilerin girişimci kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı (2021). [online] <http://https://www.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 15 Ekim 2021).
- Yüzüak, E. (2010). *Üniversitelerde öğrenim gören kız öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörler: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga iibf örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Zhao, H. & Seibert, S. E. (2006). The big five personality dimensions and entrepreneurial status: A meta-analytical review. *Journal of Applied Psychology*, 91(2), 259–271. Doi: 10.1037/0021-9010.91.2.259

Extended Abstract

Aim and Scope

Entrepreneurship is considered important due to its contribution to the national economy through increasing employment (Baron, 2006; Cho & Lee, 2018; Gupta & Fernandez, 2009), and therefore it is frequently examined in different disciplines. It is seen that the first studies assessed the relationship between entrepreneurship and work performance at organizational level (Rauch et al., 2009; Wiklund, 1999). Later studies focused on the role of individual differences in the field of entrepreneurship (eg Baron, 2008; Lumpkin & Erdoğan, 2004; Ozaralli & Rivenburgh, 2016). From this point of view, the aim of this research is to examine the studies that dealt with the relationship between individual differences and entrepreneurship in Türkiye. It is also aimed to reveal the impacts of these studies on the related literature within the scope of the citations they received. Master's and doctoral theses, which are written in Türkiye, were chosen as the subject of analysis. A total of 85 theses were examined by descriptive content analysis method. The analysis were based on sub-research questions of the studies in terms of their general characteristics, features related to their content and their impacts on the related literature. In this respect, the study is the first and it is thought that it can guide the studies to be carried out on individual differences in the field of entrepreneurship.

Methods

In line with the research purpose, using the digital archive of the National Thesis Center of the Council of Higher Education, a search was made with the keyword "entrepreneurship" and 711 theses written between the years 2011-2021 were reached. The theses were examined by the researchers between October and December 2021, and 85 theses (72 master's theses and 13 doctoral theses), which were determined to deal with individual differences, were analyzed by descriptive content analysis method. The level of the theses (master, doctorate), institute, department and publication year of the theses were coded in terms of determining the general characteristics of the theses. For content-related features, the

number of national and international sources used in the theses, research method, sampling method, sample group and size, "entrepreneurship" and "individual difference" variables discussed in the theses, frequently used scales, and the main findings of the theses were coded. In order to evaluate the impacts of the theses, the number of citations received by the theses, and the annual average number of citations were added to the data set by using the Google Scholar search engine.

Findings

When the theses are examined in terms of their general content, it is seen that the interest on individual difference studies in the field of entrepreneurship increased in 2017 and after, and the most thesis on the relevant subject was written in 2019. According to this; 78.8% (67 theses) of the theses were written in the institute of social sciences, and 70.6% (60 theses) of the theses were written in the department of business administration.

When the theses are analyzed in terms of their contents, it is seen that the average number of references used in master's theses examining individual differences in "entrepreneurship" in the period of 2011-2021 is 147.7. The average number of references used in doctoral theses is 279.85.

It has been determined that quantitative methods are used in both master's (71 theses) and doctoral theses (13 theses) examining individual differences in entrepreneurship. It is seen that convenience sampling method is mostly used. It is seen that 69.4% of the theses (59 theses) were conducted on university students. Most of the theses used sample size between the range of "301-400". When theses are examined in terms of "entrepreneurship" variables, it is seen that the ratio of entrepreneurial tendency (25 theses) and entrepreneurial intention (19 theses) is 51.76% among all theses. It is seen that a total of 35 "individual difference" variables were examined in the theses. Entrepreneurial personality traits (22 theses), five factor personality traits (16 theses) and emotional intelligence (12 theses) variables were used mostly for assessing individual differences in the theses. "Entrepreneurship Intention Scale" which was developed by Liñán and Chen (2009) and the "Entrepreneurship Scale for University Students" developed by Yılmaz and Sümbül (2009) were the most frequently used scales." The most preferred scale to measure entrepreneurial personality traits is the "Entrepreneurial Personality Traits Scale" developed by Koh (1996).

Although the five factor personality traits were examined in 16 theses, different results were reported by the reserachers. For instance, Çıkmaz (2020) and Gül (2019) reported that all five factors showed a positive and significant relationship with entrepreneurship. Kazaferoğlu (2017) and Sözcün (2019), on the other hand, found that neuroticism was negatively related to entrepreneurship, while extraversion, agreeableness, conscientiousness, and openness to experience were positively related to entrepreneurship. While openness to experience and extraversion were positively associated with entrepreneurship in all studies, positive correlations were reported for conscientiousness and agreeableness in some of the studies. Although there are studies that found a significant relationship between neuroticism and entrepreneurship, some of them reported insignificant relationship between neuroticism and entrepreneurship (i.e., Arslanoğlu, 2018; Aydemir, 2018; Büyükekeşi, 2017). Entrepreneurial intention (Aydemir, 2019; Azumah, 2019; Çakmak, 2019; Ereştin, 2019; Gençay, 2017; Gidik, 2019), entrepreneurship tendency (Mirza, 2019; Toksoy, 2019; Ünsal, 2018; Yüceol, 2018), entrepreneurship perception (B. Ateş, 2018), entrepreneurial potential (Çakır, 2018) and entrepreneurial competence (Koyuncuoğlu, 2019) were found to be positively and significantly related to big five traits. It is also seen that there was a positive relationship between emotional intelligence and entrepreneurial tendency (Akpınar, 2019; Kalfaoğlu, 2017; Uçar, 2021) and, entrepreneurial intention (Uslu, 2015; Yılmazçetin, 2020).

When the theses are examined in terms of their impacts, it is seen that 35 master's and 5 doctoral theses have not yet been cited. The average number of citations of theses is 3.07. This rate is found to be 3.24 for master's theses; 2.15 for doctoral theses. The annual average number of citations was calculated as 0.64 for master's theses and 0.45 for doctoral theses.

Conclusion

This study examines the general characteristics, contents and impacts of the theses based on " individual differences " in the field of entrepreneurship. When the findings of the theses are examined in general, although there is no significant relationship between entrepreneurship and individual differences in some studies, it has been reported that there are significant relationships between individual differences and entrepreneurship in most studies. It can be said that most of the individual differences studied in the theses play a positive role on entrepreneurial intentions. Based on the findings, the future studies may deal with other individual differences as well as cognitive variables such as cognitive flexibility which has attracted less attention by previous studies.